

مرکز پژوهش‌های
مجلس شورای اسلامی

مشخصات لایحه

دوره یازدهم - سال سوم

شماره ثبت:

۴۰

شماره چاپ:

—

تاریخ چاپ:

—

مشخصات گزارش:

دفتر مطالعات حقوقی

تهیه و تدوین کنندگان:

امین‌اله پاک‌نژاد

محمد بزرگر خسروی

ناظر علمی:

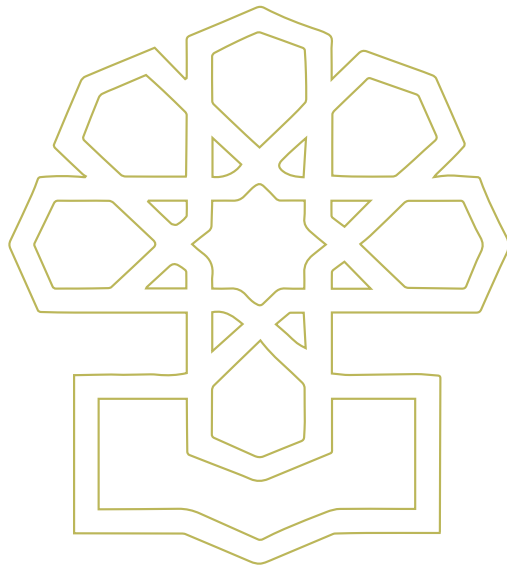
مهدی عبدالملکی

شماره مسلسل:

۲۴۰۱۸۶۰۱

تاریخ انتشار:

۱۴۰۱/۹/۲۲

اظهار نظر کارشناسی درباره:

«لایحه توسعه منطقه آزاد تجاری-صنعتی گیلان (انزلی)»

(اعاده شده از شورای نگهبان (۲))

مقدمه

به موجب تبصره «۳» ماده (۱) قانون چگونگی اداره مناطق آزاد تجاری-صنعتی جمهوری اسلامی ایران، ایجاد مناطق آزاد تجاری-صنعتی جدید و تعیین محدوده آنها بنا به پیشنهاد دولت و تصویب مجلس شورای اسلامی خواهد بود. از این رو لایحه «توسعه منطقه آزاد تجاری-صنعتی گیلان (انزلی)» با عنایت به مقدمه توجیهی آن، در راستای برنامه‌ها و سیاست‌های دولت دوازدهم در توسعه مناطق آزاد تجاری-صنعتی انزلی و رفع موانع رشد و توسعه صادرات و ایجاد اشتغال و رونق اقتصادی در منطقه یادشده، در دوره دهم مجلس شورای اسلامی اعلام وصول شد. این لایحه در جلسه علنی روز سه‌شنبه مورخ ۱۳۹۹/۲/۲۳ مجلس با اصلاحاتی به تصویب رسید و در راستای اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی به شورای نگهبان ارسال شد. شورای نگهبان در نامه ۹۹/۱۰۲/۱۷۶۸۳ مورخ ۱۳۹۹/۰۳/۱۳ خود، مصوبه مذکور را مغایر با قانون اساسی اعلام کرد. با پایان دوره دهم مجلس شورای اسلامی، این لایحه با شماره ثبت ۴۰ در دوره یازدهم مجلس مجدداً اعلام وصول شد. کمیسیون اقتصادی جهت تأمین نظر شورای نگهبان اصلاحاتی در مصوبه قبلی مجلس به تصویب رسانده است. اصلاحات مزبور پس از تصویب در صحن علنی مجلس شورای اسلامی در تاریخ ۱۴۰۱/۵/۹، مجدداً توسط شورای نگهبان به دلیل وجود ابهامات و عدم تأمین نظر هیئت عالی نظارت، به مجلس اعاده شد. در ادامه گزارش به بررسی ابهامات شورای نگهبان و ایرادات هیئت عالی نظارت در خصوص طرح مذکور می‌پردازیم.

شورای نگهبان در نامه شماره ۱۰۲/۳۲۹۹۰ مورخ ۱۴۰۱/۰۶/۱۹ ابهاماتی در خصوص لایحه «توسعه منطقه آزاد تجاری - صنعتی گیلان (انزلی)» اعلام نموده است که در ادامه به بررسی و ابهامات شورای مذکور خواهیم پرداخت.

۱) ابهام در عبارت «محدوده‌های الحاقی»

شورای نگهبان در ابهام اول خود، در تبصره‌های «۱» و «۲» مصوبه اصلاحی مجلس شورای اسلامی، عبارت «محدوده الحاقی» را واجد ابهام دانسته است. تبصره‌های مذکور به بحث ممنوعیت تغییر کاربری و اعمال امتیازات قانونی مربوطه به ورود و خروج کالا قبل از محصور شدن در محدوده (مناطق) الحاقی موضوع این قانون اشاره دارد. منشأ ابهام مطرح شده توسط شورای نگهبان به «قانون ایجاد مناطق آزاد تجاری - صنعتی آبادان و خرمشهر، جلفا و بندر انزلی» باز می‌گردد. در این ماده واحده تعیین محدوده منطقه آزاد بندر انزلی در شهرستان انزلی به هیئت وزیران واگذار شده است. هیئت وزیران نیز در مصوبات سال‌های مختلف، مناطقی را به محدوده منطقه آزاد تجاری - صنعتی انزلی الحاق نموده است. به عبارت دیگر، پس از تعیین محدوده منطقه آزاد تجاری صنعتی بندر انزلی در مصوبه شماره ۲۰۷۰۱/ت/۳۰۸۲۰ هـ مورخ ۱۳۸۴/۴/۷، در سال‌های ۱۳۹۲، ۱۳۹۳ و ۱۳۹۸ مناطقی به محدوده تصویب شده الحاق شده است. اکنون در مصوبه اصلاحی مجلس شورای اسلامی، به صورت مطلق به عبارت «محدوده‌های الحاقی توسط این قانون» اشاره شده است. عبارت مذکور از این حیث که کدام منطقه الحاقی (در سال‌های ۱۳۹۲، ۱۳۹۳ و ۱۳۹۸) مدنظر قانونگذار بوده و نسبت مناطق مذکور با مناطق جدید الحاقی در لایحه حاضر چگونه است، ابهام دارد. برای برطرف نمودن این ابهام، پیشنهاد می‌شود با رعایت آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی، همان‌گونه که در تبصره «۲» این مصوبه اشاره شده است، از عبارت «محدوده‌های الحاقی جدید موضوع این قانون» استفاده شود و با ارسال نقشه، حدود این مناطق دقیقاً مشخص شود.

۲) ابهام در عبارت «به‌استثنای محدوده فرودگاهی»

یکی دیگر از ابهامات شورای نگهبان در خصوص مصوبه اصلاحی مجلس شورای اسلامی، عبارت «به‌استثنای محدوده فرودگاهی» است. توضیح آنکه در تبصره «۲» مصوبه اصلاحی، «محدوده فرودگاهی» از حکم مقرر در این تبصره مستثنا شده است. این در حالی است که در مصوبه مجلس، محدوده فرودگاهی ابهام دارد. این امر سبب شد تا عبارت مذکور مورد ایراد شورای نگهبان واقع شود. پیشنهاد می‌شود برای برطرف شدن ابهام مطرح شده، با رعایت آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی، در نقشه پیوست مصوبه مجلس، به صورت دقیق محدوده فرودگاهی مشخص شود.

۳) ابهام در عبارت «عرضه به مسافران»

در تبصره «۲» مصوبه اصلاحی مجلس شورای اسلامی، با هدف جلوگیری از اینکه مناطق الحاق شده جدید، به مأمی برای واردات کالا تبدیل نشود، «واردات کالا از خارج کشور به محدوده‌های الحاقی جدید موضوع این قانون به‌استثنای محدوده فرودگاهی، به‌منظور عرضه به مسافران ممنوع» شده است. در این تبصره، عبارت «عرضه به مسافران» توسط شورای نگهبان، دارای ابهام شناخته شده است. توضیح آنکه در واردات کالا از خارج از کشور، اصولاً هدف از واردات کالاهای وارد شده، پس از توزیع در بازار و نحوه مصرف آن مشخص می‌شود و نمی‌توان قبل از واردات، هدف و منظور واردکننده را تشخیص داد. به عبارت بهتر، زمانی که واردکننده اقدام به واردات کالایی می‌کند، نمی‌توان از همان ابتدا منظور ایشان را از واردات صورت گرفته تعیین کرد. این امر سبب می‌شود تا قید مذکور، ضمن اینکه بدون معیار و ضابطه باشد، در عمل فاقد کارایی لازم باشد. در واقع، هدف از بیان این قید، جلوگیری از تبدیل شدن مناطق الحاق شده جدید به دروازه واردات کالا است که قید مذکور، در عمل به دلیل ابهام در سازوکار اجرایی و سنجش آن، قابلیت تحقیق هدف مذکور را نخواهد داشت. با این اوصاف، جهت برطرف شدن ابهام مذکور، پیشنهاد می‌شود با رعایت آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی، عبارت «واردات کالا از خارج کشور به محدوده‌های الحاقی جدید موضوع این قانون به‌استثنای محدوده فرودگاهی، باید در راستای طرح‌های سرمایه‌گذاری و توسعه‌ای منطقه مذکور باشد و عرضه مستقیم آن به مسافران ممنوع بوده و اعطای معافیت واردات کالای همراه مسافر از محدوده‌های مذکور به سرزمین اصلی صرفاً شامل کالاهای تولید شده در آن مناطق می‌باشد» جایگزین تبصره مذکور گردد.

۱. گفتنی است این مصوبه در رأی شماره ۱۶۲۲ مورخ ۱۳۹۹/۱۱/۴ هیئت عمومی دیوان عدالت اداری ابطال شده است.

بررسی ایرادات هیئت عالی نظارت بر حسن اجرای سیاست‌های کلی نظام

همانطور که بیان شد، در متن مصوبه اولیه مجلس شورای اسلامی، ضمن تعیین محدوده منطقه آزاد تجاری-صنعتی گیلان (انزلی)، به دولت اجازه داده شده است علاوه بر محدوده مشخص شده، حداکثر به میزان دو هزار هکتار مطابق نقشه پیوست اضافه نماید. شورای نگهبان در راستای اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی، مصوبه مذکور را خلاف بند «۱» اصل (۱۱۰) قانون اساسی اعلام نمود. بر اساس نظر شورای مذکور «این مصوبه مغایر بندهای «۱۱» و «۱۷» سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی و در نتیجه مغایر بند «۱» اصل «۱۱۰» قانون اساسی شناخته شد». مطابق نظر شورای نگهبان، مصوبه مجلس شورای اسلامی به دلیل مغایرت با بندهای «۱۱» و «۱۷» سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی، مغایر قانون اساسی است. ایراد مذکور که از طرف هیئت عالی نظارت بر سیاست‌های کلی نظام مطرح شده بود، مجدداً در نامه شماره ۱۰۲۴۲۷/۰۱۰ مورخ ۱۴۰۱/۰۵/۲۹ باقی دانسته شده است. علاوه بر این، هیئت مذکور، سه ایراد دیگر را نسبت به مصوبه اصلاحی مجلس مطرح کرده است. در ادامه به بررسی ایرادات مطرح شده می‌پردازیم.

۱) ایراد مغایرت با بند «۱۱» سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی

بر اساس بند «۱۱» سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی، «توسعه حوزه عمل مناطق آزاد و ویژه اقتصادی کشور به منظور انتقال فناوری‌های پیشرفته، گسترش و تسهیل تولید، صادرات کالا و خدمات و تأمین نیازهای ضروری و منابع مالی از خارج» مورد تأکید قرار گرفته است. از این رو در توسعه مناطق آزاد تجاری-صنعتی ضروری است: اولاً انتقال فناوری‌های پیشرفته، یا ثانیاً گسترش و تسهیل تولید، صادرات کالا و خدمات و یا ثالثاً تأمین نیازهای ضروری و منابع مالی از خارج، مدنظر قرار گیرد. به بیان دیگر در بند فوق‌الذکر، جهت و الگوی توسعه مناطق آزاد تجاری-صنعتی مشخص شده است و هرگونه توسعه در این مناطق باید با رعایت جهات مذکور باشد. مصوبه مجلس در خصوص منطقه آزاد تجاری-صنعتی گیلان (انزلی)، صرفاً به توسعه جغرافیایی منطقه مذکور پرداخته است و ظاهراً به جهت گیری بند «۱۱» سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی در توسعه مناطق آزاد تجاری-صنعتی توجهی ندارد. به عبارت بهتر، در مصوبه اصلاحی با عنایت به محدوده پیشنهادی و زیرساخت‌های مورد نیاز و عدم تغییر در سازوکارهای موجود، تحولی در انتقال فناوری‌های پیشرفته، و یا گسترش و تسهیل تولید، صادرات کالا و خدمات و یا تأمین نیازهای ضروری و منابع مالی از خارج رخ نخواهد داد. به بیانی دیگر، مصوبه حاضر منجر به توسعه حوزه عمل مناطق آزاد تجاری-صنعتی نخواهد شد. بدین جهت، مصوبه اصلاحی مجلس شورای اسلامی به دلیل عدم رعایت بند «۱۱» سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی، توسط شورای نگهبان مغایر بند «۱» اصل (۱۱۰) قانون اساسی شناخته شده است. باین اوصاف پیشنهاد می‌شود با رعایت آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی، معافیت‌ها و امتیازات به صورت هدفمند و صرفاً به فعالیت‌های مرتبط با بند «۱۱» سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی (انتقال فناوری‌های پیشرفته، گسترش و تسهیل تولید، صادرات کالا و خدمات و تأمین نیازهای ضروری و منابع مالی از خارج) ارائه شود.

۲) ایراد مغایرت با بند «۱۷» سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی

بند «۱۷» سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی، حکم به «اصلاح نظام درآمدی دولت با افزایش سهم درآمدهای مالیاتی» داده است. بر این اساس، در روند قانونگذاری، اصلاح نظام درآمدی دولت باید در جهت افزایش سهم درآمدهای مالیاتی باشد. مصوبه مجلس شورای اسلامی در توسعه محدوده منطقه آزاد تجاری-صنعتی انزلی به دلیل برقراری معافیت‌های مالیاتی و گمرکی در محدوده جغرافیایی بیشتر، مغایر سیاست مذکور به شمار می‌رود. به عبارت دیگر، با توسعه وسعت مناطق آزاد، محدوده‌ها و مشمولان بهره‌مند از معافیت مالیاتی افزایش می‌یابد و با توجه به عملکرد نه‌چندان مطلوب مناطق آزاد، بازگشت سرمایه‌ای برای دولت وجود ندارد. لذا با توسعه مناطق آزاد، درآمدهای عمومی از محل وصول مالیات کاهش می‌یابد؛ لذا مغایر بند «۱۷» سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی و به تبع آن بند «۱» اصل (۱۱۰) قانون اساسی است. در مصوبه اصلاحی مجلس شورای اسلامی بدین امر توجه نشده و در اصلاحات انجام شده، معافیت‌های مالیاتی و گمرکی مناطق آزاد تجاری-صنعتی، همچنان پابرجاست که این امر با بند مذکور مغایر به نظر می‌رسد. به همین دلیل پیشنهاد می‌شود، با رعایت آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی، معافیت مالیاتی به صورت هدفمند و صرفاً به فعالیت‌های مرتبط با بند «۱۱» سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی ارائه شود. همچنین وسعت محدوده‌های پیشنهادی برای مناطق آزاد تجاری-صنعتی کاهش پیدا کرده و محدوده پیشنهادی صرفاً شامل واحدهای موجود صنعتی و لجستیک نظیر انبار و بندر باشد.

۴) ایراد مغایرت با بند «۲۵» سیاست‌های کلی نظام اداری

یکی از ایرادات هیئت عالی نظارت بر حسن اجرای سیاست‌های کلی نظام، در خصوص مصوبه حاضر، به بند «۲۵» سیاست‌های کلی نظام اداری مربوط می‌شود. براساس این بند باید «کارآمدسازی و هماهنگی ساختارها و شیوه‌های نظارت و کنترل در نظام اداری و یکپارچه‌سازی اطلاعات» مورد توجه قرار گیرد. مطابق نظر هیئت عالی نظارت «با توجه به اینکه منطقه آزاد تجاری-صنعتی انزلی مرکب از پنج منطقه منفصل است، باعث ایجاد تشتت در نظام اداری حاکم بر استان گیلان می‌گردد؛ لذا مغایر بند مذکور از سیاست‌های کلی نظام اداری است. توضیح آنکه با تصویب طرح حاضر، منطقه آزاد تجاری-صنعتی انزلی متشکل از پنج منطقه جداگانه خواهد شد. از آنجاکه نظام اداری و نظارتی و همچنین قوانین حاکم بر این مناطق، متفاوت از سایر مناطق است،^۱ در نقاط مختلف یک شهرستان و استان، نظامات اداری متفاوتی حاکم خواهد شد. این امر منجر به تشتت در مدیریت استان گیلان شده و از نظر هیئت عالی نظارت، مغایر بند «۲۵» سیاست‌های کلی نظام اداری است. از این رو برای حل ایراد منفصل بودن مناطق که منجر به تشتت و ناکارآمدی در نظام اداره منطقه و استان گیلان می‌شود، پیشنهاد می‌شود، با رعایت آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی، ضمن کاهش وسعت محدوده پیشنهادی، مناطق الحاقی به صورت متصل و یکپارچه ارائه گردند.

۴) ایراد مغایرت با جزء «۱۰» بند «۹» سیاست‌های کلی نظام قانونگذاری

یکی دیگر از ایرادات هیئت عالی نظارت، در خصوص مصوبه اصلاحی مجلس، موضوع ایجاد تبعیض ناروا بین مناطق الحاق شده به منطقه آزاد و سایر مناطق است. براساس نظر هیئت عالی نظارت، «نظر به اینکه مصوبه مذکور برخی نواحی جغرافیایی و تأسیسات موجود در آنها را از سرزمین اصلی جدا کرده و به منطقه آزاد الحاق نموده، تبعیض ناروایی به نفع این نواحی ایجاد کرده است. به این ترتیب مصوبه با جزء «۱۰» بند «۹» سیاست‌های کلی نظام قانونگذاری مبنی بر «رعایت اصول قانونگذاری و قانون‌نویسی و تعیین سازوکار برای انطباق لوایح و طرح‌های قانونی با تأکید بر ... عدالت‌محوری در قوانین و اجتناب از تبعیض ناروا...» مغایرت دارد». با توجه به عدم ارائه مطالعات پشتیبان براساس آمایش سرزمینی و مزیت‌های نسبی منطقه و همچنین نحوه ایجاد و فعالیت مناطق آزاد که بعضاً براساس فشارها و نفوذهای سیاسی شکل می‌گیرند، مزیت مناطق پیشنهادی نسبت به سایر نقاط همجوار جهت تبدیل شدن به مناطق آزاد مشخص نیست. همچنین مطالعات کارشناسی، عملکرد موفق و بازگشت سرمایه پس از ایجاد منطقه آزاد در محدوده‌های پیشنهادی را تضمین نمی‌کند. لذا با توجه به امتیازات و معافیت‌های مناطق آزاد، ایجاد منطقه در محدوده‌های پیشنهادی منجر به ایجاد تبعیض ناروا (نسبت به مناطق همجوار) گردیده است.

با توجه به تعدد درخواست‌های ایجاد مناطق آزاد و ویژه، فرایند ایجاد مناطق، نیازمند ساماندهی و بازنگری جدی است؛ بر این اساس و با مطالعه مدل ایجاد و توسعه مناطق آزاد موفق، پیاده‌سازی طرح ایجاد پلکانی مناطق ویژه اقتصادی و مناطق آزاد تجاری-صنعتی، با رعایت آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی پیشنهاد می‌گردد که مطابق آن، صرفاً شهرک‌ها و نواحی صنعتی که طی چند سال عملکرد موفق در حوزه جذب سرمایه، تولید و صادرات داشته‌اند، می‌توانند به مناطق ویژه اقتصادی تبدیل شوند و به همین ترتیب، صرفاً مناطق ویژه اقتصادی موفق در شاخص‌های تولید، صادرات، تراز تجاری و جذب سرمایه‌گذاری خارجی، به شرط حضور در محدوده‌های مرزی قادر خواهند بود از امتیازات مناطق آزاد تجاری-صنعتی بهره‌مند گردند. توسعه و وسعت مناطق ویژه اقتصادی و مناطق آزاد تجاری-صنعتی نیز صرفاً براساس شاخص‌های تعیین شده و در گرو بهبود عملکرد این مناطق خواهد بود.

۵) ایراد مغایرت با بند «۱۹» سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی

با توجه به مستثنا بودن مناطق آزاد از برخی نظارت‌های عمومی و همچنین عدم استقرار مؤثر سامانه‌ها در مناطق آزاد (نظیر سامانه انبارها، گمرکی، شناسه کالا)، بروز تخلفات و مفاسدی نظیر قاچاق کالا در مناطق آزاد دارای زمینه است. این امر به درستی مورد توجه هیئت عالی نظارت قرار گرفته است و این هیئت در این خصوص بیان داشته است که: «از آنجاکه ایجاد مناطق آزاد منفصل به شرح مندرج در مصوبه، نظارت‌پذیری این مناطق را کاهش می‌دهد و زمینه را برای فعالیت‌های فسادزا همچون قاچاق کالا فراهم می‌کند، مصوبه با بند «۱۹» سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی مبنی بر

۱. بند «الف» ماده (۶۵) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور: «مدیران سازمان‌های مناطق آزاد به نمایندگی از طرف دولت، بالاترین مقام منطقه محسوب می‌شوند و کلیه وظایف، اختیارات و مسئولیت‌های دستگاه‌های اجرایی دولتی مستقر در این مناطق به استثنای نهادهای دفاعی و امنیتی به‌عهده آنهاست. سازمان‌های مناطق آزاد منحصراً براساس قانون چگونگی اداره مناطق آزاد تجاری-صنعتی و اصلاحات بعدی آن و قانون کار اداره می‌شوند.

«شفاف‌سازی اقتصاد و سالم‌سازی آن و جلوگیری از اقدامات، فعالیت‌ها و زمینه‌های فساد؛ از حوزه‌های پولی، تجاری، ارزی و...» مغایرت دارد». درحقیقت در ایراد هیئت عالی نظارت، ضمن تأیید زمینه‌های بروز فساد در این مناطق، بر منفصل و جداگانه بودن مناطق ایجاد شده در مصوبه مجلس در ایجاد زمینه‌های فساد، تأکید شده است. با وجود مناطق جداگانه آزاد تجاری-صنعتی، نظارت و اجرای دقیق قانون مورد خدشه قرار می‌گیرد. بر این اساس با رعایت آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی **پیشنهاد می‌شود** ضمن کاهش وسعت محدوده پیشنهادی و تعیین محدوده متصل و یکپارچه، استفاده از معافیت‌ها و امتیازات قانونی منوط به استقرار سامانه‌ها و تأیید استقرار سامانه‌ها توسط نهاد متولی شود.

لایحه «توسعه منطقه آزاد تجاری - صنعتی گیلان (انزلی)» با وجود اصلاحاتی که در کمیسیون اقتصادی صورت پذیرفته بود، مجدداً مورد ایراد شورای نگهبان و هیئت عالی نظارت بر حسن اجرای سیاست‌های کلی نظام واقع شده است. هر چند از لحاظ کارشناسی در شرایط فعلی مناطق آزاد تجاری صنعتی، توسعه و افزایش این مناطق مناسب نمی‌باشد، در خصوص رفع ابهامات شورای نگهبان با رعایت تشریفات مندرج در آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی موارد زیر پیشنهاد می‌شود:

■ در خصوص ابهام شماره ۱ پیشنهاد می‌شود همانگونه که در تبصره «۲» این مصوبه اشاره شده است، از عبارت «محدوده‌های الحاقی جدید موضوع این قانون» استفاده شود و نقشه آن به پیوست تقدیم شود.

■ در خصوص قسمت اول ابهام شماره ۲ پیشنهاد می‌شود، برای برطرف شدن ابهام مطرح شده، در نقشه پیوست مصوبه مجلس، به صورت دقیق محدوده فرودگاهی مشخص شود.

■ در خصوص قسمت دوم ابهام شماره ۲ پیشنهاد می‌شود، عبارت «واردات کالا از خارج کشور به محدوده‌های الحاقی جدید موضوع این قانون به استثنای محدوده فرودگاهی، باید در راستای طرح‌های سرمایه‌گذاری و توسعه‌ای منطقه مذکور باشد و عرضه مستقیم آن به مسافران ممنوع بوده و اعطای معافیت کالای همراه مسافر از محدوده‌های مذکور به سرزمین اصلی صرفاً شامل کالاهای تولید شده در آن مناطق می‌باشد.» جایگزین تبصره مذکور گردد.

در خصوص ایرادات هیئت عالی نظارت، به صورت کلی مغایرت‌های اعلام شده توسط هیئت عالی نظارت که در متن به آن اشاره شد، غالباً ناظر به مجموع عملکرد و مقررات مناطق آزاد در ۳۰ سال اخیر است که نتایج مطلوبی از آن حاصل نشده است؛ بنابراین به نظر می‌رسد که به صرف اضافه نمودن یک یا دو تبصره، این مغایرت‌ها برطرف نمی‌گردد. به عبارت دیگر هیئت عالی نظارت از سال ۱۳۹۷ به واسطه بررسی نظرات کارشناسی، با ایجاد یا افزایش وسعت مناطق آزاد با ساختار فعلی به طور کلی مخالف بوده و بر اصلاح مناطق فعلی و همچنین اصلاح ساختار کلی مناطق تأکید دارد. یکی از اصلی‌ترین دلایل مخالفت با افزایش وسعت مناطق آزاد، نحوه ایجاد این مناطق است که بدون مطالعات کارشناسی و با فشارهای سیاسی انجام می‌گیرد. در عین حال، نسبت به رفع ایرادات هیئت عالی نظارت در خصوص لایحه حاضر، موارد زیر با رعایت تشریفات مندرج در آیین‌نامه داخلی مجلس پیشنهاد می‌شود:

■ در خصوص ایراد شماره ۱ پیشنهاد می‌شود، معافیت‌ها و امتیازات به صورت هدفمند و صرفاً به فعالیت‌های مرتبط با بند «۱۱» سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی (انتقال فناوری‌های پیشرفته، گسترش و تسهیل تولید، صادرات کالا و خدمات و تأمین نیازهای ضروری و منابع مالی از خارج) ارائه شود.

■ در خصوص ایراد شماره ۲ پیشنهاد می‌شود، معافیت مالیاتی به صورت هدفمند و صرفاً به فعالیت‌های مرتبط با بند «۱۱» سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی ارائه شود. همچنین وسعت محدوده‌های پیشنهادی برای مناطق آزاد تجاری - صنعتی کاهش پیدا کرده و محدوده پیشنهادی صرفاً شامل واحدهای موجود صنعتی و لجستیک نظیر انبار، بندر باشد.

■ در خصوص ایراد شماره ۳ پیشنهاد می‌شود، ضمن کاهش وسعت محدوده پیشنهادی، مناطق الحاقی به صورت متصل و یکپارچه ارائه گردد.

■ در خصوص ایراد شماره ۴ پیشنهاد می‌شود، مدل ایجاد و توسعه مناطق آزاد موفق، پیاده‌سازی طرح ایجاد پلکانی مناطق ویژه اقتصادی و مناطق آزاد تجاری صنعتی باشد.

در خصوص ایراد شماره ۵ پیشنهاد می‌شود، ضمن کاهش وسعت محدوده پیشنهادی و تعیین محدوده متصل و یکپارچه، استفاده از معافیت‌ها و امتیازات قانونی منوط به استقرار سامانه‌ها و تأیید استقرار سامانه‌ها توسط نهاد متولی شود.